N:o 19.

Till Svenska Akademiens
Nobelkommitté /

Till Nobelpriset i litteratur får jag härmed föreslå författarinnan Selma Lagerlöf.

Det torde vara överflödigt att i en inlaga, ställd till Svenska Akademien, närmare redogöra för hennes arbeten och dess innehåll. Jag inskränker mig därför till att i korthet angiva de skäl, som föranlett mig till denna framställning.

Det är bekant, att den numera "realistiska" riktning, som, i överensstämmelse med naturalistiska och pessimistiska strömningar, en lång tid behärskat den europeiska litteraturen, för omkring tjugu år sedan började avlösas av en annan till en djupare poetisk uppfattning, som intagit större rätt åt fantasien och de sympatiska känslorna. Den andras framträdde, såsom naturligt var, länge i tämligen oklara former, men gjorde sig likväl alltmera gällande under namn av "symbolism" och andra närbesläktade benämningar. Först sedan marken sålunda blifvit förberedd, kunde nya betydande riktrunk af den "ideala" helt, som Nobel i sitt testamente älskligen antydt, vinna tillbörligt erkännande inom vidare kretsar.

Det är knappast en överdrift, om man vågar påstå, att Selma Lagerlöfs "Gösta Berlings Saga", som inom få år blef vida känd genom översättningar på många språk, väckt enahanda intresse just såsom det mest tilltalande uttrycket för saktnämnda behof af verkligt lefvande poesi och såsom något mycket stort inflytande på den skönlitterära utvecklingen äfven utom vårt fäderneland. Sedan Svenska Akademien och Tegnérs dagar hade man intet sammanhållet arbete att uppvisa med en sådan framgång, och hvad än kritiken med rätta må anmärka mot vissa

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

författarinnans förstlingsverk, så lär det vara omöjligt att förneka dess sinnliga ursprunglighet och dess genomgripande betydelse. Åtskilliga scener erinra om Ibsens konst, såsom "Antikristi mirakler", "En herrgårdssägen", m. fl., ehuru i dem nämn de blifvit tillgängliga för en större europeisk allmänhet, redigerade och befriade hennes ensidighet, högmodet i Norrland, men äfven i England, Italien, Frankrike och andra länder.

Såsom vittnesbörd om dess erhållandes omfattning och art vill jag här blott åberopa bl. a., att den framstående litteraturhistorikern prof. Richard Meyer i Berlin (i sin "Deutsche Literatur des neunzehnten Jahrhunderts") skrifver "Göta Berlings Saga" högst af alla lefvande författares "epische Dichtungen", framför Ibsen och Kipling och Anatole France, medan det är jesuiten W. Kreiten, en af den fromma katolicismens mest betydande litteraturgrenadjärer, som i en utförlig kritik från sin ståndpunkt framhåller åtskilliga invändningar mot den religiösa uppfattningen i "Antikristi mirakler", likväl med anledning af vissa episoder i dess arbete utbrister följande ord: "So etwas vermag nur ein echter grosser Dichter zu erfinden und in die denkbar einfachste Sprache zu kleiden. Vielleicht ist diese Einfachheit der Sprache noch mehr zu bewundern als der gewaltige eigenartig packende Inhalt. Einer solchen Sprache vermag keine Zeit und keine Mode etwas anzuhaben, weil sie eben selbst ohne Mode und Zeitlosigkeit ist, der scheinbar natürlichste und durchsichtigste Ausdruck für den Gedanken" ("Stimmen aus Maria-Laach" för 1900; I, sid. 84). Med det är en hos Selma Lagerlöf, som mest af allt klagat att på sitt sköna språk, det enfaldes på ett häpnadsväckande sätt af Albert Geiger ("Literarisches Echo" för 1 Januari 1904, på fal om "En herrgårdssägen"), som gäller sig öfver "der gemüthtiefe Optimismus, der in ihren Werken lebt und der auch hier wieder so schön und überzeugend zum Durchbruch kommt. Ja, es thut wohl, wenn man durch die Unfruchtbarkeit der Verbitterung und des Alkoholismus, das Kartoffelfeld des Nervenmenschenthums und das Schneeland des Pessimismus gewandert ist, an einem grünen Rasenfleck mit Frühlingsblumen zu verweilen". Det är äfven en känd sak, att Heyssen, hvars "Jörn Uhl" på sista tiden gjort så stor lycka, rönt mycket stark påverkan af Selma Lagerlöfs stil och ökädningsvärdighet. Motstycken till denna fyrka omdömen skulle utan svårighet kunna uppvisas äfven i engelska och andra tidskrifter af hög rang (t. ex. "Edinburgh Review", "Nuova Antologia", m. fl.).

Emellertid stödes jag min huvudsakliga förebråelse på det förhållandet, som mest framträder första delen af Selma Lagerlöfs "Jerusalem". Denna del kan icke blott på grund af den särskilda titeln ("I Dalarna"), utan äfven med hänsyn till berättelsens hela förlopp betraktas såsom ett afslutadt verk för sig.

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

Författarinnan har där vunnit en konstnärligare framställningsform än förut, i på samma gång som hon bevarat sin bildningsgåvas uppenbarliga förtjänst och kraft. Det mest karaktäristiska för **Selma** enligt är hennes förmåga att sammanbinda skildringen af det svenska allmogelifvet i dess nuvarande gestaltning och dess genom ärftliga traditioner utvecklade egendomligheter med de dramatiska grupperingar af främmande och nordiska impressioner, som öppna ett vidsträckt perspektiv utan att upphäfva författarinnans begränsade ram. Hennes diktning har därigenom fått ett på samma gång universellt och nationellt intresse, som ytterligare förstärkes genom den gripande konflikten emellan hemkända och trosvist i enkla, men ovanligt mänskliga drag. Att arbetets fortskridning, som afser att åtskilliggöra de sällsamma bröstningarna inom sekt-kolonien i Palestina, icke utfallit fullt så lyckligt, kan enligt min uppfattning ej förringa den första afdelningens självständiga betydelse, emedan den egentliga uppgiften fått sin fysiska tragiska afrundning genom den framställda brytningens mot hennes. Det är ju ingenting ovanligt inom litteraturen, att tillvaron med erkänd mästerskap gjort sig skyldig till misslyckandet att åtminstone ett fullt på praktiskt tillfredsställande sätt löst problematiskt förnyad behandling från mindre harmoniskt sammanställdas synpunkter.

"Jerusalem" har nu nyss blifvit bekant i utlandet, att kritiken därom ännu ej hunnit mycket utvida sig. För tillfället kan jag endast åberopa ett par omdömen i den ansedda engelska tidskriftsskriften "Saturday Review", som af gammalt gjort sig känd för sin stränghet i bedömandet af nyare vitterhetsalster.

Redan när det svenska originalet ("I Dalarna") utkom, introducerades detsamma i första numret i en utförlig öfversikt af "Scandinavian Literature" (24 maj 1902). Anmälaren, som synes väl hemmastadd i svenska och andra nordiska språk, redogör i ett par spalter för bokens innehåll och dess förnämsta episoder. Bland hans allmänna omdömen tillåter jag mig att anföra följande: "From the point of view followed in these columns, it has a dual importance; it is Swedish in motive, in spirit, and in treatment; it deals successfully with one of the great complex themes of human life. It has thus the clear-cut impressiveness, so highly prized by foreigners, of well-defined and well-depicted local life, in connexion with the intrinsic value of a really universal theme. — — — This [conservative peasant] life Miss Lagerlöf has

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

portrayed with an objectivity, a firmness of grasp and a depth and pertinence of observation that one would hardly have expected from the author of "Gösta Berlings Saga". It has been more than usually interesting to follow the development of miss Lagerlöf's talent, perhaps one may say the growth of her genius. — — And now comes this real achievement, the adequate treatment, in a free epic form, of a motive borrowed from recent history. — — It will be interesting to see the translation, announced in a note to the book. The Swedish style is masterly, perpetually simple, without a hint of dialect or as much as a splash of local colour, yet absolutely "volkesthümlich". It is all seen, felt and described as a thoughtful peasant with a story-telling gift might see, write and describe it".

Även den engelska öfversättningen uti Kommit, har arbetet helt nyligen i samma tidskrift (2 Januari 1904) blifvit välande karaktäriseradt af en annan anmälare, som också sett det främst i sin öfversikt (framför 7 engelskspråkiga amerikanska romaner): "This is a remarkable book. Selma Lagerlöf has a mind acutely observant of the facts of life, and imagination gifts of a high order. As far as we can form an opinion, without personal acquaintance with the farmers and peasants of Sweden, we should say that this author has portrayed them very faithfully: at any rate an impression of vivid reality is created. Selma Lagerlöf not only depicts her characters in the visible occurrences of daily life — on the farm and at market, at work and at play, suffering and enjoying — but she follows them into solitude and interprets their inmost thoughts. Soliloquies are apt to be tedious, but in "Jerusalem" this is never the case. Ingmar Ingmarsson communes with himself as he guides the plough: it is a self-revelation, and, long as it is, one would not wish it shorter by a sentence, for every sentence tells".

Till öfvan anförda (omdömen) uttalanden har jag härvidlut, icke därför att jag anser dem tvifvelaktiga för vår vägledning, utan i den förhoppningen, att deras bekräftelse eller syftning mån bidraga till undanrödjande af den skyggnad, som skulle kunna stå i vägen för en högt begåfvad svensk författarinnas rätta värdering inför utländska forum främmande namn. Att kunnig författarskap alltigenom är präglad af en ren och ädel anda, därom torde alla vara ense. För Svenska Akademien vore det en heder att i tid förvinna denne en sådan uppmuntran, ägnad att sätta honom i stånd att, utan uppehållande skriftställarearbeten, med full kraft fortsätta en verksamhet, som lofvar att ännu länge skänka både den allmänna kulturen och Sveriges nationella skönlitteratur rika och sunda frukter.

Upsala den 28 Januari 1904,

Harald Hjärne,
Professor vid Upsala Universitet.

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy